

Literatuur

Aertsen, W., Kint, V., De Vos, B., Deckers, J., Van Orshoven, J. & Muys, B. (2012). Predicting forest site productivity in temperate lowland from forest floor, soil and litterfall characteristics using boosted regression trees. *Plant Soil* 354, 157-172.

Affenzeller, G. & Stampfer, K. (2007). Energieholzmehrmengen bei Seilnutzungen im Baumverfahren - Fallstudien in der Prinz Reuss'schen Forstverwaltung Mautern sowie im Forstbetrieb Franz Mayr-Melnhof-Saurau. Wien, Universität für Bodenkultur - Institut für Forsttechnik.

Alban, D.H. (1982). Effects of Nutrient Accumulation by Aspen, Spruce, and Pine on Soil Properties. *Soil Science Society of America Journal* 46, 853 - 861.

Ampoorter, E., Goris, R. & Verheyen, K. (2010). Maatregelen bij houtoogst. In *Bosecologie en Bosbeheer*. Ouden J. den, B. Muys, F. Mohren & Verheyen, K. (red.). p. 477-484.

Ampoorter, E. (2011). Soil compaction due to mechanized forest harvesting: quantification of ecosystem effects and exploration of recovery potential. Dissertatie, UGent.

Bary-Lenger, A., Evrard, R. & Gathy, P. (1979). *La forêt - écologie, gestion, économie, conservation*. 2ième éd. 467 p. Vaillante-Carmagne, Liège.

Becker, G. (2004). Energiehof Osteifel, Machbarkeitsstudie, Powerpointpresentatie. Freiburg, Institut für Forstbenutzung und forstliche Arbeitswissenschaft.

Burger, F. (2008). Energiequelle Feld - Der Anbau von Kurzumtriebsplantagen auf landwirtschaftlichen Flächen. pp. 153-154. In: KWF. 15. KWF Tagung 2008 – Tagungsführer. Groß-Umstadt/Stuttgart, KWF/AFZ Der Wald.

Dauber, J., Jones, M. B. & Stout J. C. (2010). The impact of biomass crop cultivation on temperate biodiversity. *Global Change Biology Bioenergy* 2: 289–309.

de Jong, J.J. & van Raffe, J.K. (2004). Fauna en terreinkenmerken van bos. Ontwikkeling van een model voor de relatie tussen terreinkenmerken en de geschiktheid van bos als habitat. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1110. 49 blz.

de Jong, J.J., van den Akker, J.J.H. & Kiestra, E. (2007). Bodembeschadiging bij houtoogst met harvesters. Een vergelijking tussen harvesters op luchtbanden en op rupsbanden. Alterra Rapport 1476.

de Jong, J. (2011). Effecten van oogst van takhout op de voedingstoestand en bijgroei van bos: een literatuurstudie. Alterra, Wageningen.

Den Ouden, J., Muys, B., Mohren, F. & Verheyen, K. (red.) (2010). Boscologie en bosbeheer. Acco, Leuven. 674 blz.

De Schrijver, A., Janssens, I., Staelens, J. & Wuyts, K. (2010). Koolstof- en nutriëntenkringlopen. In Den Ouden, J., Muys, B., Mohren, F. & Verheyen, K. (eds.) Boscologie en bosbeheer. Acco, Leuven, pp. 167-175.

De Schrijver, A., De Frenne, P., Staelens, J., Verstraeten, G., Muys, B., Vesterdal, L., Wuyts, K., van Nevel, L., Schelfhout, S., de Neve, S. & Verheyen, K. (2012). Tree species traits cause divergence in soil acidification during four decades of postagricultural forest development. *Global Change Biol.* 18, 1127-1140.

De Vries, W. (1994). Soil response to acid deposition at different regional scales. Field and laboratory data, critical loads and model predictions. Wageningen, DLO Winand Staring centre, Thesis Wageningen, 487 p.

De Vries, B., De Jong, A., Rovers, R., Spijker, J., Niemeijer, C., Frank, D., & et al. (2008). Energie à la carte: De potentie van biomassa uit het landschap voor energiewinning. Rapport, Wageningen UR, Wageningen.

Eberhardinger, A. (2010). Energieholzernte innovativ. *LWF aktuell*, 74, 16–18.

ENOVER. (2010). België: Nationaal actieplan voor hernieuwbare energie. Opgesteld door de Energie Overleggroep Staat-Gewesten.

Entwicklungsagentur Kärnten (2006). Made in Kärnten. Klagenfurt, Entwicklungsagentur Kärnten.
Europese raad (2007). Conclusies van het voorzitterschap - Brussel, 8/9 maart 2007. 7224/1/07.

Europese Unie (2009a). Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG. Publicatieblad van de Europese Unie L 140/16.

Eurostat (2011). Forestry in the EU and the world: a statistical portrait. European Commission, Brussels.

Feil, F. & Frederiks, B. (2006). Inzameling snoeihout – eindrapport. Enschede, Biomass Technology Group.

Framstad E. (ed.) (2009). Increased biomass harvesting for bioenergy – effects on biodiversity, landscape amenities and cultural heritage values. Nordic Council of Ministers, TemaNord 2009:591, 161 pp.

Francescato, V., Antonini, E; & Zuccoli Bergomi, L. (2008). Wood fuels handbook. Italian Agriforestry Energy Association / AEBIOM European Biomass Association, 83 pp.

Geeraerts, B. (2014). Kwantitatieve bepaling van houtige biomassa op het terrein. Aanbevelingen en hulpmiddelen om houtige biomassa beter in te schatten. KOBÉ-rapport van het Agentschap voor Natuur en Bos en Inverde.

Gislerud, O. (1990). Drying and storing of comminuted wood fuels. *Biomass* 22, 229-244.

Gronalt, M. & Rauch, P. (2007). Designing a regional forest fuel supply network. *Biomass and Bioenergy*. 31, 393-402.

Govaere, L. & Vandekerckhove, K. (2006). Afwegingskader voor de creatie van open plekken en de uitvoering van kleinschalige ontbossingen in functie van natuurontwikkeling : een leidraad aan de hand van een wetenschappelijk becommentarieerde checklist. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2006(26). INBO, Brussel. 308 pp.

Guba E. & Kuprat, H. (2008). Energieholzgewinnung aus Laubholzjungbeständen. pp. 86-91. In: KWF. 15. KWF Tagung 2008 – Tagungsführer. Groß-Umstadt/Stuttgart, KWF/AFZ Der Wald.

Hakkila, P. & Aarniala, M. (2004). Young stands a source of energy. Helsinki, Tekes.

Johansson J., Liss, J.E., Gullberg, T. & Björheden, R. (2006). Transport and handling of forest energy bundles, advantages and problems. *Biomass and Bioenergy*. 30, 334–341.

Johnson, D.W. & Todd, D.E. (1987). Nutrient export by leaching and whole-tree harvesting in a oblolly pine and mixed oak forest. *Plant and Soil* 102, 99-109.

Kanzian, C., Holzeitner, F., Kindermann, G. & Stampfer, K. (2006). Regionale Energieholzlogistik Mittelkärnten. Wien, Universität für Bodenkultur Wien, Institut für Forsttechnik.

Kint, V. (2013). Draagkracht van bossen voor biomassaooft – naar een afwegingskader voor biomassaooft in Vlaanderen. KOBÉ-rapport van het Agentschap voor Natuur en Bos en Inverde.

Kofman, P.D., Thomsen, I.M., Ohlsson, C., Leer, E., Schmidt, E.R., Sørensen, M. & Knuden, P. (1999). Preservation of forest wood chips. Rapport van ELSAM, januari 1999. ISBN nr: 87-986376-4-9.

Kofman, P. (2008). Cursusmap 'Cursus Biomassa, hout voor energie. Van bos naar installatie'. Houten, Algemene Vereniging Inlands Hout.

Kuiper, L. & de Lint, S. (2008). Binnenlands biomassapotentieel. Biomassa uit natuur, bos, landschap, stedelijk groen en houtketen. Utrecht, Ecofys.

Kuiper, L., Koper, M., Vonk, M. & Meuleman, B. (2008). Business case biomassa Beekbergse poort. Utrecht, Ecofys.

Lechner, H. (2004). Energie aus Holz, Bereitstellungsverfahren, Umweltökologische Aspekte, Powerpointpresentatie. Freiburg, Institut für Forstbenutzung und forstliche Arbeitswissenschaft.

Lechner, H., Cremer, C. Becker, G. & Willems, S. (2007). Hacken im Bestand oder an der Waldstrasse? - Die Qual der Wahl. AFZ Der Wald 62, 6, 290-293.

Mahendrappa, M.K., Foster, N.W., Weetman, G.F. & Krause, H.H. (1986). Nutrient cycling and availability in forest soils. Can. J. Soil Sci. 66, 547-572.

Mantau, U., Saal, U., Prins, K., Steierer, F., Lindner, M., Verkerk, H., Eggers, J., Leek, N., Oldenburger, J., Asikainen, A. & Anttila, P. (2010). EUwood - Real potential for changes in growth and use of EU forests. Final report to the European Commission DG TREN. University of Hamburg, Hamburg.

McKechnie, J., Colombo, S., Chen, J., Mabee, W. & Maclean, H. (2011). Forest Bioenergy or Forest Carbon? Assessing Trade-Offs in Greenhouse Gas Mitigation with Wood-Based Fuels. Environmental Science & Technology 45: 789–795.

Mellert, K.H. & Göttlein, A. (2012). Comparison of new foliar nutrient thresholds derived from Van Den Burg's literature compilation with established central European references. Eur. J. Forest Res. online.

Minocha, R., Long, S., Thangavel, P., Minocha, C., Eagar, C. & Driscoll, C. (2010). Elevation dependent sensitivity of northern hardwoods to Ca addition at Hubbard Brook Experimental Forest, NH, USA. Forest Ecology and Management, 260, 2115 - 2124.

Oorschot, J.C. (2004). Erntekonzepte für Energieholz in der Landespflege. Freiburg, Institut für Forstbenutzung und Forstliche Arbeitswissenschaft.

Osselaere, J. & Vangansbeke, P. (2013). Technieken en strategieën voor de oogst van houtige biomassa: resultaten van de terreinexperimenten uitgevoerd in Bosland. KOBE-rapport van het Agentschap voor Natuur en Bos en Inverde.

Palviainen, M., Finer, L., Kurka, A., Mannerkoski, H., Piirainen, S. & Starr, M. (2004). Release of potassium, calcium, iron and aluminium from Norway spruce, Scots pine and silver birch logging residues. Plant and Soil 259, 123-136.

Pimentel, D., Marklein A., Toth, M. A., Karpoff, M. N., Paul, G. S., McCormack, R., Kyriazis, J. & Krueger, T. (2009). Food Versus Biofuels: Environmental and Economic Costs. Human Ecology 37: 1–12.

Pronk, A., Ogink, N., Holterman, H. J., Hofschreuder, P. & Vermeij, I. (2013). Effecten van groenelementen op de luchtkwaliteit. Wageningen UR, Plant Research International, Business Unit Agrosysteemkunde, rapport 493.

Renders, N., Duerinck, J., Altdorfer, F. & Baillot, Y. (2011a). Potentiële emissiereducties van de verwarmingssector tegen 2030. Studie uitgevoerd door VITO en ECONOTEC in opdracht van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu, 2011/TEM/R/8, 218 p.

Renders, N., De Weerd, Y., Gijsbers, M., Jespers, K., Van Esch, L. & Wevers, M. (2011b)., Emissies door houtverbranding – sectoren gebouwenverwarming en landbouw, VITO rapport 2011/TEM/R/158.

Rondeux J. (1993). La mesure des arbres et des peuplements forestiers. Gembloux, Les Presses Agronomiques de Gembloux Bartelink, H.H. (1996).

Rowe, R.L., Street, N.R. & Taylor, G. (2009). Identifying potential environmental impacts of largescale deployment of dedicated bioenergy crops in the UK. Renewable and Sustainable Energy Reviews 13: 271–290.

Spijker, J.H., Elbersen, H.W., de Jong, J.J., van den Berg, C.A. & Niemeyer, C.M. (2007). Biomassa voor energie uit de Nederlandse natuur. Een inventarisatie van hoeveelheden, potenties en knelpunten. Alterra-rapport 1616. Wageningen, Alterra.

Vandekerckhove, K., De Keersmaeker, L. & Van Der Aa, B. (2012). Advies betreffende de ecologische effecten van een bijkomende oogst van exploitatieresten (kroonhout, stobben) bij bosexploitatie. INBO.A.2011.69 Brussel 2012.

Van der Aa B., De Mayer, W. & Dumortier, M. (2005) Bosbouw. In: Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Van Daele T., Van Reeth W., Weyembergh G. & Kuijken E., 2005. Natuurrapport 2005. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud nr. 24, Brussel.

Van der Salm, C., Köhlenberg, L. & de Vries, W. (1998). Assessment of weathering rates in dutch loess and clay soils at pH 3.5, using laboratory experiments. Geoderma 85, 41-62.

Vande Walle, I., Van Camp, N., Perrin, D., Lemeur, R. & Verheyen, K. (2005). Growing stock-based assessment of the carbon stock in the Belgian forest biomass. © INRA, EDP Sciences.

Van Herzele, A. & Van Gossum, P. (2008). Typology building for owner-specific policies and communications to advance forest conversion in small pine plantations. Landscape and Urban Planning 87: 201–209.

Van Kerckvoorde A., Van Reeth W. (2014). Hoofdstuk 14 – Ecosysteemdienst productie van energiegewassen. (INBO.R.2014.1987641). In Stevens, M. et al. (eds.), Natuurrapport - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen. Technisch rapport. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2014.1988582, Brussel.

Van Noorden, R. (2013). EU debates U-turn on biofuels policy. Nature 499: 13-14.

Vermeulen G.D. & Verwijs, B.R. 2007. Inventarisatie van techniek voor oogst en transport met lage bodemdruk. Plant research International. Rapport 163.

VILT (2014). Houtindustrie vervloekt het opstoken van hun grondstof. Nieuwsbrief Vlaams Infocentrum voor Land- en Tuinbouw, 21 februari 2014.

Vis, J. (2000). Oogst van energiehout. Driebergen/Utrecht, Staatsbosbeheer Dienstverlening/NOVEM.

Von Wilpert, K., Zirlewagen, D. & Bösch, B. (2012). Konzept eines Energieholz-Holzasche Kreislaufs. Erhaltung der Nährstoffnachhaltigkeit. AFZ-Der Wald 67, 10-14.

Zabowski, D., Skinner, M.F. & Rygiewicz, P.T. (1994). Timber harvesting and long-term productivity: weathering processes and soil disturbance. Forest Ecology and Management 66, 55-68.

Zang, C. & Rothe, A. (2013). Effect of nutrient removal on radial growth of *Pinus sylvestris* and *Quercus petraea* in Southern Germany. Ann. Forest Sci. 70, 143-149.